

Govor visokog predstavnika pred Vijećem sigurnosti Ujedinjenih naroda

Vrijedi izgovorena riječ.

Kada sam se obratio Vijeću prije šest mjeseci, bili smo pred samu 20. obljetnicu Daytonskog mirovnog sporazuma. To je bila prigoda da se naznači koliko je Bosna i Hercegovina napredovala, ali i da se uvidi da je još uvijek preostalo dosta posla koji je potrebno uraditi da se osigura trajna stabilnost i bolja budućnost za narod ove lijepe zemlje.

U takvoj situaciji, 15. veljače, BiH je načinila povijesni korak podnoseći prijavu za članstvo u Europskoj uniji. Bosna i Hercegovina je jasno izabrala svoj pravac, a to je budućnost u Europskoj uniji.

Tranzicija je, naravno, proces, a ne događaj, a transformacija koju ova zemlja mora proći na putu prema članstvu donijet će dobro građanima Bosne i Hercegovine. Sukladno tome, mi smo potpuno ujedinjeni u pružanju potpore ovoj zemlji u njenim težnjama da stupi u članstvo Europske unije.

Pred Bosnom i Hercegovinom je bez sumnje izazovan period, ali period kroz koji ova zemlja može proći ako sve strane budu radile zajedno i u potpunosti poštivale Daytonski mirovni sporazum.

* * *

Dame i gospodo,

Kao što sam naglasio u mom obraćanju, napredak na terenu u zadnjih šest mjeseci je bio neujednačen. I dalje je nejasno kada ćemo moći reći da je Bosna i Hercegovina trajno na putu euroatlantske integracije.

Što se tiče pozitivnih stvari, kao što sam rekao, BiH je podnijela zahtjev za članstvo u Europskoj uniji. U vezi s tim, organi vlasti su također poduzeli korake na implementaciji Reformske agende, uključujući i usvajanje novog zakona o radu u oba entiteta.

U tom kontekstu, želio bih pohvaliti značajne napore koje je uložio specijalni predstavnik Europske unije u Bosni i Hercegovini, Lars Gunnar Wigemark, koji je uistinu napravio veliki iskorak.

Iako je napredak koji su ostvarile vlasti BiH u realizaciji Reformske agende zaista za pohvalu, nemojmo izgubiti iz vida potrebu da se tempo reformi ubrza. Mora biti mnogo više urgentnosti u procesu odlučivanja.

Sa stanovišta moga mandata u vezi s poštivanjem Mirovnog sporazuma, pozdravljam činjenicu da organi u Republici Srpskoj nisu poduzimali daljnje korake na provedbi referenduma o nadležnostima državnog suda i tužiteljstva i o ovlastima visokog predstavnika, jer bi to bilo jasno kršenje Mirovnog sporazuma. Ovo je zaista dobrodošao potez.

Moja trenutna procjena je da, iako referendum još uvijek nije zvanično povučen, zaista se čini da je stavljen u stranu. Međutim, moram primijetiti da su razni politički čimbenici nastavili sa zagovaranjem organiziranja još jednog entitetskog referenduma o validnosti nedavne odluke koju je donio Ustavni sud Bosne i Hercegovine. U tom kontekstu, trebam naglasiti da Mirovni sporazum eksplicitno navodi da su odluke ovog suda pravosnažne.

Pored napora koji su načinjeni da se ispune zahtjevi Europske unije, ja bih želio pohvaliti i napore organa na uknjižbi vojne imovine na državu Bosnu i Hercegovinu. Ovo je uvjet za aktiviranje NATO-ovog Akcijskog plana za članstvo i jedan od preduvjeta koje je postavio Upravni odbor PIC-a (Vijeća za provedbu mira) u vezi sa zatvaranjem OHR-a.

Pozivam organe Republike Srpske da omoguće uknjižbu takve imovine koja se nalazi na teritoriju tog entiteta, kao što to radi Federacija. Ako je organima Republike Srpske toliko stalo da se zatvori moj ured, kao što uporno navode, onda treba da ostvare rezultate koji su potrebni da se omogući Upravnom odboru PIC-a da donese takvu odluku.

Još jedan uglavnom pozitivan čimbenik bila je i situacija u regionu. Srbijanski premijer Vučić je dao obećanje na visokoj razini da će izdvojiti značajna donatorska sredstva za Srebrenicu, što je učinilo mnogo za unapređenje pomirenja. Dva puta je lično posjetio Srebrenicu. Također je održana i vrlo značajna prva zajednička sjednica dviju vlada, Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Srbije u studenom. To je uistinu bio pozitivan korak naprijed. Slična sjednica sa Vladom Hrvatske također je najavljena i to je isto tako pozitivan događaj.

U širem regionu, prije nekoliko dana, predsjednici Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Turske donijeli su odluku u Zagrebu da ožive proces trilateralnih sastanaka između ovih zemalja. Želim iskoristiti ovu prigodu da podstaknem Bosnu i Hercegovinu i njene susjede da značajno povećaju razinu međudržavne suradnje na dobrobit svih strana.

* * *

Uprkos ovom pozitivnom razvoju situacije, zamah koji je stvoren umanjilo je, nažalost, nekoliko paralelnih događaja koji su se desili u proteklom periodu.

Spremnost nekih političkih čimbenika da preispituju i osporavaju Mirovni sporazum, uključujući i nove pokušaje podrivanja suvereniteta i autoriteta države i njenih institucija, i dalje baca sjenu na pozitivne napore na unapređenju gospodarskih i socijalnih reformi.

Oštro polarizirane reakcije na presudu Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, u predmetu ratnog predsjednika Republike Srpske Radovana Karadžića, stavile su u prvi plan potrebu za ulaganjem više napora na pomirenju.

Duboko sam šokiran događajem kada je sadašnji predsjednik Republike Srpske Milorad Dodik na visokoj razini upriličio otvaranje studentskog doma nazvanog po Karadžiću, samo dva dana prije izricanja prvostupanjske presude za genocid i zločine protiv čovječnosti. U našim zemljama bi bilo nezamislivo veličati osobe osuđene za počinjene masovne zločine. Ovim činom, predsjednik Republike Srpske je poslao poražavajuću poruku onima koji su pretrpjeli užas i traumu ratnog etničkog čišćenja i stavio sebe izvan standarda i moralnosti civiliziranog svijeta.

Također bih iskoristio ovu priliku da snažno odbacim njegovu tezu da pravičnost u tranzicijskoj pravdi znači procesuirati jednak broj ratnih zločinaca iz različitih etničkih skupina. Mi moramo tražiti pravdu za svaku pojedinačnu nevinu žrtvu – svaka žrtva je žrtva, i ima roditelje i rodbinu. Primjena načela etničkog pariteta na masovne grobnice ili ratne zločince ide na štetu žrtava i preživjelih bez obzira na nacionalnost.

Vrijeme svima nama donosi nove izazove, pa i Bosni i Hercegovini. Terorizmom inspiriran akt koji je počinio jedan napadač u Sarajevu 18. studenoga, rezultirao je smrću dvojice vojnika Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Ovaj napad je još jednom podvukao izazove s kojima se suočavaju organi u Bosni i Hercegovini u borbi protiv terorizma.

Još jedno zabrinjavajuće pitanje je sudjelovanje pojedinih građana Bosne i Hercegovine u stranim sukobima. Neki od njih su se vratili i mogli bi predstavljati prijetnju po buduću stabilnost ove zemlje.

Osim toga, i dalje se događaju incidenti, koji prijetе da pogoršaju međunacionalne odnose. Na primjer, povorke koje su u ožujku u Srebrenici i drugim općinama organizirale pristalice Vojislava Šešelja u znak proslave njegove prvostupanjske oslobađajuće presude prouzročile su strah među bošnjačkim povratnicima koji još uvijek pokušavaju da nađu načina da se pomire sa zločinima iz prošlosti.

Što se tiče drugih primjera osporavanja Mirovnog sporazuma u izvještajnom periodu, navešću činjenicu da je Vlada Republike Srpske u prosincu zaključila da će institucije tog entiteta prestati surađivati sa SIPA-om, tj. policijskom agencijom na razini države, zbog zakonito provedene akcije u policijskoj postaji u Republici Srpskoj u vezi s istragom ratnog zločina.

Iako su organi Republike Srpske na kraju ipak nastavili operativnu suradnju u okviru potpisanog sporazuma, ovo očigledno uplitanje politike u rad policije je neprihvatljivo, posebice u vrijeme kada agencije trebaju jačati međusobnu suradnju.

Stalna politika zagovaranja otcjepljenja Republike Srpske od Bosne i Hercegovine, koju zastupaju predstavnici vladajuće stranke u tom entitetu, posebno njen predsjednik, duboko me zabrinjava i pokreće suštinska pitanja o opredijeljenosti nekih zvaničnika i političkih stranaka na puno poštivanje Mirovnog sporazuma. U tom kontekstu, ja sam zabrinut što zvanična platforma ove stranke sadrži prijetnju organiziranja referenduma o neovisnosti u 2018. godini ukoliko se izvjesni uvjeti ne ispune.

Koristim ovu prigodu da još jednom ponovim: Mirovni sporazum ne daje entitetima pravo na otcjepljenje i svaki pokušaj izmjene Mirovnog sporazuma zahtijeva dogovor svih strana.

* * *

Dame i gospodo,

U moj zadnjem izvješću koji sam vam podnio, i ponovno danas, opisao sam prilike koje je Bosni i Hercegovini pružila Europska unija i koliko je od suštinskog značenja da njeni lideri pokažu spremnost i sposobnost da realiziraju reformske planove koje su sami usvojili, uz istodobno poštivanje Mirovnog sporazuma.

Ovu priliku sada treba zgrabiti objeručke. To u praktičnom smislu znači da treba ubrzati ostvarenje konkretnih rezultata. Kada vam budem podnosio sljedeće izvješće za šest mjeseci iskreno se nadam da će se vlasti pozabaviti ovim izazovom s više urgentnosti. Stoga, hajdemo zajedno vlastima postaviti izazov da realiziraju sljedeće:

- Objavljivanje rezultata popisa iz 2013. godine.
- Konačan dogovor o mehanizmu koordinacije sa EU;
- Puna provedba odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, uključujući i odluke koje se odnose na izbore u Mostaru, državnu imovinu i 9. siječnja, Dan Republike Srpske;
- Mjerljiv napredak u fiskalnim i gospodarskim reformama, uključujući i ispunjavanje preostalih uvjeta koje je postavio MMF za novi aranžman;
- I stvarni napredak u provedbi preostalih uvjeta za zatvaranje OHR-a.

Da bi se ovi zadaci ostvarili, politički lideri trebaju prestati povezivati pitanja u sve složenije i nedostižnije pakete, i staviti interes građana na prvo mjesto.

* * *

U zaključku, 2016. godina može biti godina napretka prema euroatlantskoj integraciji, gospodarskom rastu i otvaranju novih radnih mjesta, ali samo ako ova zemlja ujedini snage i bude djelovala kao jedna cjelina. Preispitivanje i osporavanje temeljnih postavki Mirovnog sporazuma nije formula za uspjeh.

Imajući u vidu složenost okruženja koje i dalje prevladava u ovoj zemlji, prisustvo vojne misije EUFOR-a u Bosni i Hercegovini s izvršnim mandatom i dalje je od presudnog značaja, što omogućava mom uredu i drugima unutar međunarodne zajednice da ispunjavamo naše odgovarajuće mandate kao i da se građanima svih nacionalnosti širom zemlje ulije povjerenje da žive u sigurnom i zaštićenom okruženju.

Ja se zaista nadam da ću vas – moje uvažene kolege – za šest mjeseci moći izvijestiti o značajnim poboljšanjima utemeljenim na ostvarenju konkretnih rezultata i o situaciji u kojoj se u potpunosti poštuje Mirovni sporazum.

To je najsigurniji put naprijed za Bosnu i Hercegovinu.

* * *

Želio bih završiti današnje izlaganje pozitivnim vijestima, koje nam ulijevaju ohrabrenje u našim naporima na stvaranju održive stabilnosti u Bosni i Hercegovini te upućuje na izazove. Prva vijest je mala, gotovo trivijalna, ali sa širim simboličkim značenjem. Ovih dana je nekoliko lokalnih organizacija postiglo dogovor da osnuju jedinstveni karate savez za cijelu zemlju na državnoj razini. Ali i ovaj maleni korak je zahtijevao dvadesetogodišnji napor kako bi se dostigao ovaj cilj.

Druga vijest ima veće značenje. Ovog vikenda, prelijepa džamija Ferhadija u Banjoj Luci, koja je bila uništena u ratu zajedno s ostalih 15 džamija u ovom gradu, bit će ponovno otvorena. Ovo će biti događaj sa širim značenjem za pomirenje i toleranciju u ovom regionu i šire. Očekuje se veliki broj zvanica iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Srbije, Turske i drugih zemalja. Bit će to iznimno bitan trenutak ne samo za Banja Luku nego i za čovječanstvo u cjelini.

S ovim pozitivnim vijestima, želim vam zahvaliti na pažnji i kontinuiranoj potpori Bosni i Hercegovini.